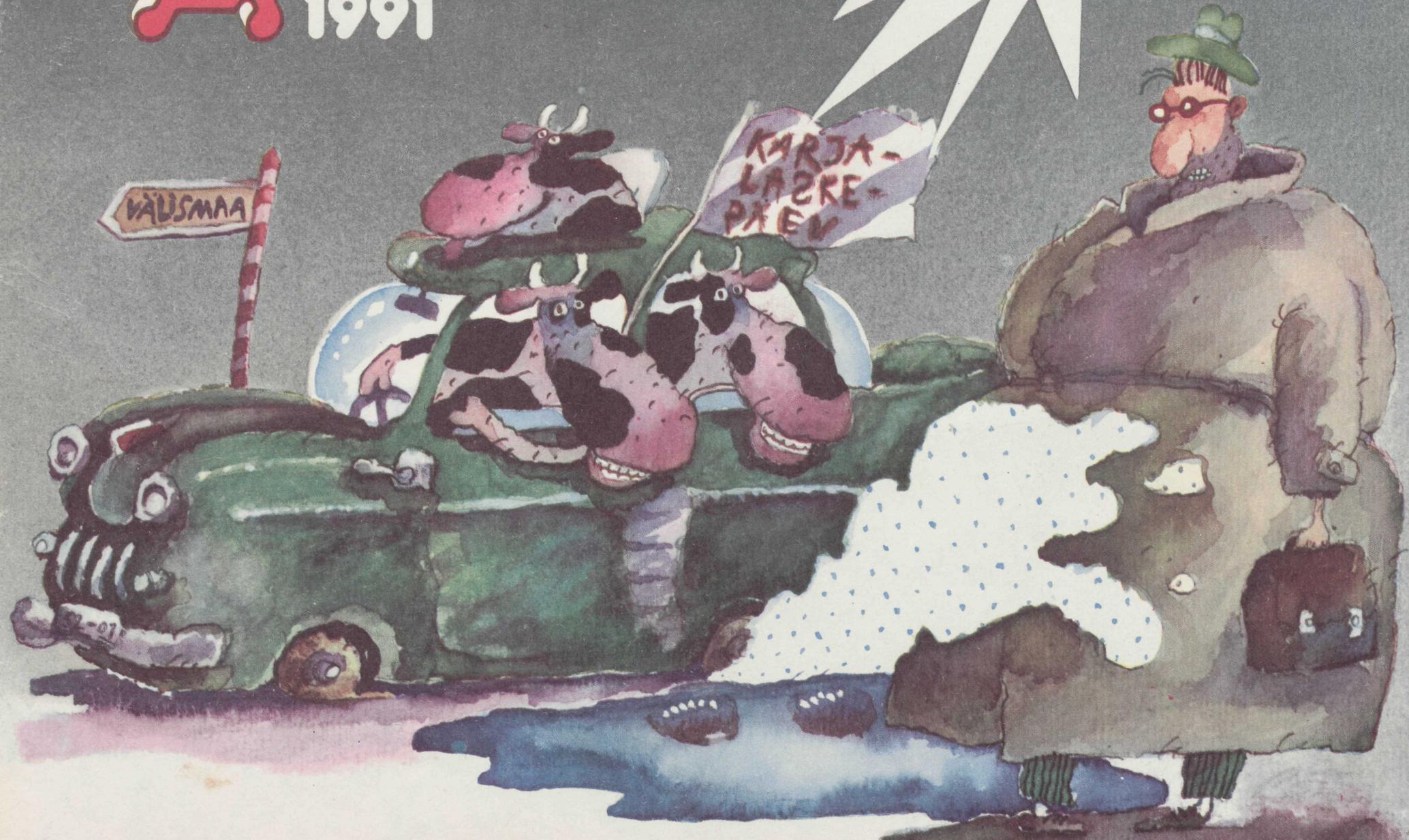

TÄHEKE

1991

HEI!
ALGAB SUUR
KOOMIKS
KALEVIPOJAST!

4

Ema ja isa ja 12 last

Toas on laud pidulikult kaetud. Nüüd läks küllatuleku aeg pisut viltu! Peres vist sünnipäev.

Nii jah, naerab pereema Viive rõõmsalt ja ei saa mu kokkumusest aru. «Meil on sünnipäevad nii tavalised, et ei pane neid õieti tähelegi.» Arvutan omaette: lapsi on peres 12, ema-isa veel juurde. Kokku 14 sünnipäeva 12 kuu kohta.

Täna on pidu Hannelsel. Poisil saab täis esimene aasta. Ise ta päeva täht-

susest veel aru ei saa. Aga laual on tort ja see teeb väikemehe rohelisepävilise näo õige rõõmsaks.

«Tuulerõuged,» seletab täppe ema. «Praegu pole enam midagi, aga nädal tagasi oli terve korter roheli-sega tohterdatud lapsi täis.»

Heidi, Liina, Meelis, Margus, Kristina, Piret, Andrus, Eva, Jaanus, Kaarli, Henris, Hannes. Nii on Saaremaa Suursoode pere lapsed vanuse järgi reas. «Päris üheskoos saame olla harva. Hilja õhtul ehk ainult,» kurdab Piret. «Omad sõbrad ja sõbrannad on meil ka. Aga kõige parem on ikka õdede ja vendadega mängida.» «Mängu mahuvad kõik, kes parajasti kodus,» lisab veel Kristina.

Pildistanud ANDI ROOST

«Mõnikord me tülitseme ka. Aga üldiselt saame väga hästi läbi. Isa ütleb, et suures peres ei saagi lapsed pahad olla.»

Siis jõuab koju pereisa Vello ja surub omakorda pere noorima kätt. Vaatab siis minu poole ja naerab. «Meid on siin päris palju, eks? Peabki palju olema, muidu sureks puhastverd saarlaste sugu varsti välja.» Proovin pereemalt uurida, kuidas nii paljudele lastele ka toitu valmistatakse. «Täitsa tavaliselt,» seletab ema asemel tütar Liina. «Keegi ei usu, kui vähe me tegelikult sööme. Ja ema ei pea üldse kogu aeg köögis askeldama. Me aitame teda. Teistes kodutöodes ka.»

Aga sünnipäevadel saab nalja. Kui külalisi tuleb, siis nemad teavad: peres on palju lapsi, peab neile tor-di ka tooma. Igaüks toob ja lõpuks on torte niisama palju kui lapsi. «Nii et pole meil millestki puudu,» rõõmustab pereisa. «Ainult mänguasjad lähevad liiga ruttu katki.» Ainus, keda ei jätku, on vanaema. Ta ei jõua üksi kaheteistkümnepäevastele vastu panna. Õnneks on talle vanatädi abiks. Aasta oodatuid päevad on jõuluõhtu ja jaanipäev. Siis sõidetakse maale vanatädi juurde. Pooled lapsed oma kahe koera ja kahe rotiga mahuvad autosse, ülejäänud sõidavad bussiga. Maal saab pere kokku ja kõigil on rõõmu laialt.

Varsti saab pere uude korterisse. Vana jääb ka alles, kolme suurema lapse valdusse. «Nagunii hakkab iga päev väiksemate juures käima,» usub Liina. Emal olevat tuline õigus selles, et tühjas korteris on võimatu olla. Liinal sellist kogemust polegi, aga ema mäletab ühte korda. «Tahtsin puhata ja saatsin kõik maale. Nii naljakalt vaikne oli. Istusin varsti bussi ja sõitsin perele järele.»

INGRID RENSER

Külm kevad

LEELO TUNGAL

HALJAS PITSKLEIDIS KAHISEB KÕHETU HAAB:
«OH, KUIS TAHAKS REISIDA LÕUNASSE!»

AGA ÖUNAPUU NAERATAB:
«SAAGU MIS SAAB,

MUL ON ÖIS — SIIN PEAB KASVAMA ÖUNAKS SEE!»

Metsa hääled

LEELO TUNGAL

METS KEVADEL LÕÖB HÄÄLTEST VÄRELEMA:
ON HÖIKEID, HUIKEID, SIDI-SÄDISTUSI.
MATS!

KUULED: KOOPAS ÄRKAS KARUEMA
JA ANNAB PISIPOEGADELE MUSI!

Kevadised kured

LEELO TUNGAL

PÖÖSA ALL ON VALGED PIDULIPUD,
MAAS VEEL MÕNI LUMELINIK HARV.
UUSI LAPSI TUUES PIDULIKULT
ÜLE TAEVA LENDAB KUREPARV.

IGAÜKS VÖIKS LEIDA KEVADISE
ÖE VÕI VENNA NAERMAS OMA TOAS!
NEILE ANDIS NAERU KEVAD ISE
PÄEVAPAISTE KULLAKARVA JOAS.

RAAMATUIS ON KIRJAS MITMES KEELES:
KURG EI TOONUD SIND JA VENNAKEST ...
MÕNEL LAPSEL OMETI ON MEELES,
ET TA SIIA SAABUS LENNATES.

Vanaemaga

TÕNU SEERO

«VANAEMA, ARVA ÄRA, KELLE TÄDI MA OLEN!» KÜSIB ANU.

«EI TEA. MITTE KELLEGI VIST.»

«OMA ÕE TÄDI MA EI OLE. AGA TEMA LASTE TÄDI OLEN KÜLL!»

TÕNU SEERO

Küllil, TITA

Illustreerinud EEVI VALDOV

Kord olid Külli, tita ja isa kolmekesi koju jäetud. Varsti hakkas tita nutma. Isa läks tita juurde ja katsus teda. Siis vahetas mähkmed ära.

«Ta karjus sellepärast, et oli märg,» seletas ta Küllile.

Nüüd oli tita vait ja isa hakkas tütreaga malet mängima. Vaevalt said nad nupud lauale pandud, kui tita jälle karjuma pistis. Isa läks tita juurde ja vahetas mähkmed. «Ka praegu karjus ta sellepärast, et ta märg oli,» seletas ta. Ning hakkas Küllile malekäike õpetama.

Siis hakkasid nad mängima. Külli käis etturitega ja hüppas ratsuga, kuni isa äkki ütles: «Aga nüüd ma võtan odaga su lipu ära!» Ja võttiski. «Mina võtan ka su lipu ära,» ütles Külli, kuid siis hak-

kas tita jälle karjuma. Isa vaatas kella ja pani lutipudeli sooja.

«Nüüd karjus ta sellepärast, et ta kõht on tühi,» ütles ta Küllile. Maletamisele tuli väike vaheaeg teha, kuni isa titat söötis ja natuke aega teda püsti hoidis. Siis võis tita jälle voodisse panna ja edasi mängida.

«Ma võtan ka su lipu ära!» ütles Külli uuesti.

«Millega?» ei saanud isa malelauda vaadates aru.

«Näpuga,» ütles tüdruk ja koristas isa lipu laualt.

«Sinuga ei saa üldse mängida,» hakkas isa naerma. «Sa ei oska.»

«Sa ise ei oska. Ma võtan su kuninga ka ära. Ja printsessi kah!»

«Eks sa võta,» lubas isa ja hakkas midagi kirjutama.

«Mida sa kirjutad?» päris tütar.

«Ma kirjutun käike üles. Need olid head käigud. Maletajad

A colorful illustration depicting a scene from a story. On the left, a woman with dark curly hair and a surprised expression looks towards the right. In the center, a baby is lying in a wooden crib. To the right, a man with a large mustache and a white shirt with red floral patterns is looking towards the woman. The background is a mix of dark and light colors, suggesting an indoor setting.

«LAPSUKE, SU ÕEL EI OLE JU LAPSI. TA ON ALLES POOLEAASTANE.»

«MA TEAN KÜLL. AGA TULEVAD JU. TA SÜNNITAB. ÕUDNE!»

VANAEMA HAKKAB NAERMA JA LÄHEB MÄHKMEID VAHETAMA. ANU EI SAA ARU, MIKS VANAEMA NAERAB, OLII JU TEMA JUTT TÄIESTI ÕIGE. AGA TA TEAB, ET VANAEMAD NAERAVAD ÜLDSE PALJU. PALJU ROHKEM KUI EMAD JA ISAD.

ja isa

kirjutavad alati head käigud üles.»

«Ma kirjutan siis oma käigud ka üles,» võttis Külli paberi ja hakkas sinna kritseldama.

Tita pistis karjuma.

«Nüüd on tal kindlasti lutt suust ära tulnud,» rääkis isa. Ta pani titale luti suhu tagasi. Tita hakkas tasapisi magama jääma.

«Issi, kust sa alati tead, mille pärast ta karjub?» küsis Külli, kui isa oma tööga hakkama oli saanud.

«Ma oskan titade keelt.»

«Õpeta mulle ka!»

«Hästi,» nõustus isa, pani malendid kokku ning hakkaski Küllile titade keelt õpetama.

Kui ema mõne tunni pärast koju tuli, küsis Külli temalt, kas ta

titade keelt oskab. «Meie isaga oskame küll,» uhkustas ta veel.

«Mina oskan ka,» oli ema veendunud ning läks titat vaatama.

«Ta on ju märg!» hüüdis ta.

«Kas te üldse olete mähkmeid vahetanud?»

«Titade keele õpetamisega läks pärastpoole meelest ära,» tunnistas isa süüdlaslikult.

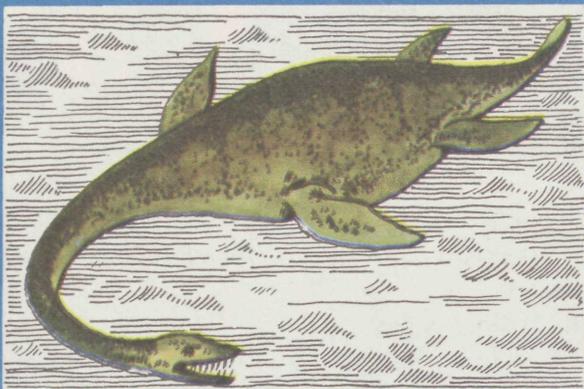
Sellest sai Külli aru, et ema oskab titade keelt paremini kui isa. Ta saab titast aru isegi siis, kui see omaette räägib.

«Kui titade keele oskamise võistlus teha, siis tuleks ema esimeseks, isa teiseks ja mina kolmandaks!» ütles Külli vanematele. Ja lisas rahulolevalt: «Kõik auhinnalised kohad.»

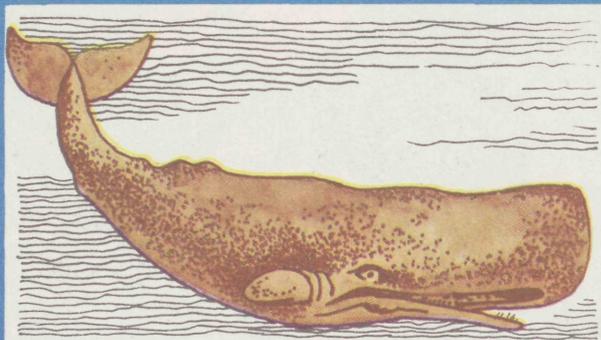
Seekord ajab Kaaren Kaarel väheke kalamehejuttu. Et aga ta suur kalasõber pole ega püüd- misega tegele, siis võib Kaarli juttu uskuda.

Kaaren Kaarel sai teada, et möödunud aegade suurim mereelanik plesio- saurus elas 135 miljonit aastat tagasi Aust- raalia vetes. See roomajate liiki kuulunud elukas oli 15 m pikk. Tema 3 m pikkusest pealuust leiti kaheksakümmend hirmuäratava suurusega hammast.

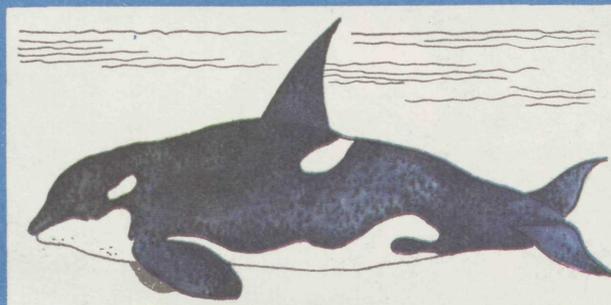

suurim ja raskeim loom tänapäeval on sinivaal. Tema pikkus ulatub 33 meetrini ja kaal 190 tonnini. Ühe sellise hiiglaste süda kaalub 698 kg. Emane sinivaal suudab imetamisajal oma beebi- le päevas anda 590 kg piima. Sinivaalad suhtlevad üksteisega ultraheli (seda heli inimese kõrv ei taju) abil. Sinivaal teeb nii kõva «häält», et seda on eriliste aparaatidega kinni püütud 850 m kaugusest.

kašelott (vaalade sugulane — hammasvaalali- ne) on sukeldunud 1 km ja 134 m sügavusele. Kašelott suudab toitu otsides sukelduda kuni poolteiseks tunniks.

kiireim veeloom on möökvaal. Vahemeres möö- deti kord ühe 6—7 m pikkuse möökvaala uju- miskiiruseks 55 km tunnis. aeglaseim veeloom on meresaarmas. Tema suu- dab tunniga läbida vaid 9,6 km.

üks suuremaid hülglaste hulka kuuluvald loomi on merilövi, kes elab Lõunanaba lähedastes vetes. Täiskasvanud isase merilövi pikkus ula- tub 5 meetrini ja kaal veidi üle kahe tonni.

väikseim hülglane on viigerhüljes, kelle koduks on põhjapoolsed mered, ka meie oma Lääne- meri. Täiskasvanud isane viigerhüljes on 167 cm pikk ja kaalub 127 kg.

üks ohtlikemaid kalu hai kõrval on piraaja, kes elab Lõuna-Ameerika jõgedes. Tal on võimsad lõuad ja teravad hambad. Inimese sõrm või varvas läbi hammustada on piraajale nalja- asi. Piraaja võib tekitada inimesele eluohtlikke vigastusi või ta isegi ära süüa.

Ema ja

Ma arvan, et sina oled laps, keda vane- mad sülle võtavad ja kelle pead nad silitavad. Aga seda sa nüüd vist küll ei tea, et kui sinu vanemad veel väike- sed olid, õpetati nende vanemaid: ärge nii tehke. Ärge hellitage lapsi! See pidi väga ohtlik olema ja lapse iseloomu ära rikkuma.

Tegelikult hellus ei riku kedagi, hoopis aitab lapsel lahkeks kasvada. Ja nüüd ära imesta, kui selgub, et ahvid olid selles asjas targemad kui need, kes sinu vanavanemaid õpetasid.

Üks tädi, vist Hollandist pärit, käis Aafrikas ahvide elu uurimas. Ta avastas, et ahvid oma lapsi ilusasti hellitavad, kuigi vahel sakutavad neid ka. Ta hakkas niimoodi hellitades kasvatama oma lapsi ja soovitas seda kõigile teistelegi ema- dele.

Siit selgub üks imelik asi: hellus on inimesele looduse poolt kaasa antud,

pererekond

sest inimese närvid nõuavad headust. Inimene ja inimesesarnased loomad on õrnade närvidega. Nad tunnevad end palju paremini, kui nendega hell olla. Muidu lähevad nad õelaks ja kõigil on halb.

Aga kõigi vastu hell ei jõua ju olla. Viisakas ikka, kuid helluseks on rohkem vaja. Ning näe imet, mis juhtus. Kui ürginimesed tasapisi oma metsiku loomliku käitumise maha jätsid ning inimliku käitumise omaks võtsid, jätsid nad alles juba ahvidel tuntud kombe — jääda elama peredena. Oma pere rahvasse suhtusid nad paremini kui teistesse.

Algul olid need pered suured ja paljudes asjades loomakarja moodi. Nad elasid koobastes, loomanahkadest telkides, okstest onnides või päris lageda taeva all. Mehed käisid jahil, naised korjasid taimi, tegid süüa, hoidsid lapsi ja valmistasid majatarbeid. Nad leiutasid peremajanduse. Lõpuks hakkasid suured sugulaspered lagunema. Tuhandete aastate jooksul tekkis tänapäevane pere, kus ema ja isa lapsi kasvasid. Ürgset peretekke aega nimetatakse matriarhaadiks ehk emavõimu ajaks (kreeka keeles: mater — ema, arche — valitsus.) Mõttele järele, missugused loomad elavad peredena? Kes ei ela? Kas sipelgatel ja mesilastel on pere? Aga kärbes! Näiteks tigudel ja konnadel, kul teada tahad, on pered ainult muinasjuttudes, päriselt ei ole.

Kas sinu meelest on parem elada peres või pereta?

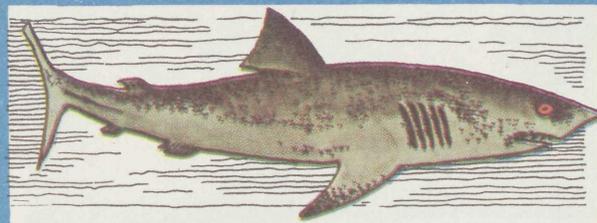
Kas sa oskad aidata vanematel peret hoida?

Kirjuta meile!

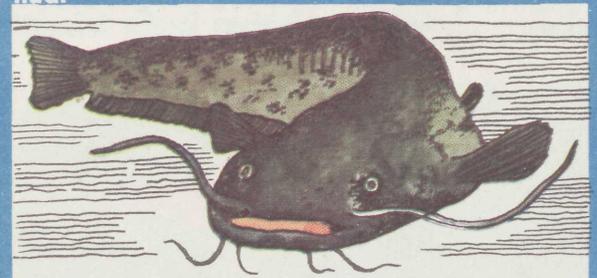
MAIE REMMEL

väga kiire ujuja — mõõkkala — elab ookeanide soojas vees. Ranna äärde nad tavaliselt ei tule. Mõõkkala võib ujuda kuni 130 km tunnikiirusega. Oma nime on see kala saanud pika ülalõua järgi, mis on otsast terava mõõga kujuline. Täiskasvanud mõõkkala on 4—4,5 m pikk ja 400 kg raske.

suurim kaasajal elav kala (sinivaal on imetaja) on vaalhai. Ta võib olla kuni 15 m pikk ja kaaluda kuni 15 tonni. Vaalhai on aeglane kala. Avatud lõugadega aeglaselt ujudes kogub ta suhu söögipoolist. See väga rahuarmastav kala on inimesele täiesti ohutu.

haldest on inimesele ohtlikem mõrtsukhai. Suurim mõrtsukhal on olnud 11 m pikk, kuid arvatakse, et leidub veelgi suuremaid. Mõrtsukhal on väga võimsad lõuad ja tugevad hambad. Oma ohvrile tekitab ta kohutavaid haavu. Saaki ta ei vali, sööb isegi oma liigikaaslasi. On teada juhtumeid, kus mõrtsukhai on isegi paati rünnanud.

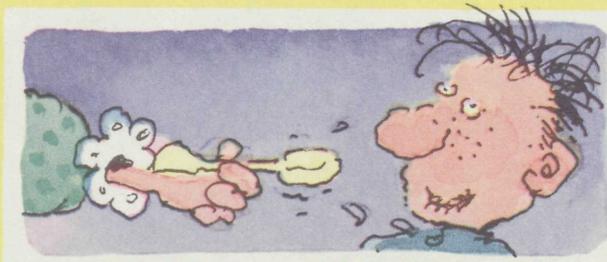
Eestimaa vete suurim kala on säga. Ta võib kasvada kuni 3,5 m pikkuseks ja kaaluda kuni 300 kg. Arvatakse, et säga võib elada 100 aasta vanuseks. Kuna meie vetes on säga väga haruldaseks jäänud, on tema püüdmine keelatud.

suurim merikilpkonn elab Vahemeres. Kord püüti seal kinni 865 kg kaaluv 2,5 m pikkune nahkkilpkonn. Kilpkonn võib sukelduda 1,2 km sügavusele.

Kaaren
Kaaren

Mari ütleb kodunt väljudes emale:
«Emake, ära, palun, unusta kompvekke
juhuks, kui ma tänaval nutma hakkan.»

«Jüri, millest see tuleb, et sa võtad
vanaema käest kalamaksaõli meelsamini
kui minu käest!» küsib ema.
«Aga vanaema käsi väriseb.»

«Kui vana su isa on, poisu!»
«Niisama vana kui mina.»
«Kuidas see võimalik on?»
«Väga lihtsalt: temast sai minu isa, kui
ma sündisin.»

Isa: «Olid sa täna koolis hea poiss!»
Poeg: «Olin küll. Ei saa ju teha midagi
paha, kui pead terve päeva nurgas seis-
ma.»

«Isa, sa lubasid mulle kaks tahvlit šokolaadi, kui ma matemaatikas nelja saan. Palun, osta üksainuke tahvel.»

ROLAND KASCHAN

Ilvesepoeg URA

Kui ilvesepoeg Ura oli saanud kaheksateist päeva vanaks, kinkis isa talle punase hambaharja.

«Nüüd hakkad igal hommikul ja öhtul hambaid pesema. Kolm minutit hommikul ja kolm minutit öhtul.»

Ura läks vannituppa ja pigistas tuubist, mille isa koos harjaga andnud oli, harja peale natuke pastat. Hari ei saanud kolme sekunditki suus olla, kui Urale külmavärinad peale tulid. «Väk, väk,» tegi ilvesepoeg. «See hammaste pesemine on üks õudne asi,» mõtles ta. «Ma ei suuda mõista, kuidas teised ilvesed hambaid pesevad.» Nende mõtetega ronis Ura magama. Hommikul, kui Ura kohvilauda ilmus, valas ema parajasti tassidesse kuuma piima.

«Urriike, kas sa hambaid pesid!» küsis ema. Ura vangutas kurvalt pead.

«Palun tatsa siis vannituppa!» ütles ilveseema. Ema istus peegli ees ja harutas peakarvadest rulle välja. «Või muidu kutsun isa!» lisas ta. Urale tegi see nalja. Nagu oleks isa mingi jõletum kuri ja kole elukas, aga mitte hea ja armas ilveseisa. «Isa on niigi pahas tujus,» jätkas ilveseema. «Ta ei suuda kusagilt oma vasakut sokki üles leida.»

Ural ei jäänudki muud üle, kui hambaid pesema minna. Ta pesi ja nuttis, nuttis ja pesi. Terve päev mängis Ura mägralastega kulli ning peitust. Aga öhtuks oli mängutuju täiesti

Illustreerinud AARNE VASAR

otsas. Talle tuli meelde, et varsti peab jälle hambaid pesema.

Kui pimedaks läks, tuli Ural hea mõte. Ta hiilis vaikselt vannituppa, võttis hambaharja ja viskas selle jökke.

«Upu, hari! Upu!» palus ilvesepoeg harja. Ja hari uppuski. Parajasti ujus harja uppumiskohast mööda haug. Haug tonksas harja ninaga ja ütles: «Oi, mis tore hari! Sellega on mul väga hea oma talvesaapaid puhastada.» Ning haug pistis harja taskusse.

Öhtul, kui hambapesuaeg möödas oli, küsis ilveseisa: «Urakene, kas sa hambaid pesid? Palun näita!» Ilvesepoeg ajas pea kuklasse ja tegi suu lahti. Ilveseema, kes Ura hambaid nägi, hüüdis: «Appi! Ma minestan!» Tegelikult ei minestanud ta tuhkagi, vaid lihtsalt nohises veidi kiiremini kui tavaliselt.

«Ollallaa! On need alles hambad!» hüüatas ilveseisa, nähes oma pojakese suus süsimusti hambaid. «Ka kõige suuremal söeloomal pole nii musti hambaid! Mis sa teinud oled!» uudistas ilveseisa.

«Pesin hommikul hambaid, nagu sa käskisid.»

«Karramba! Millega ometi!»

«Selle pasta ja harjaga, mis sa mulle andsid.» Nad kappasid vannituppa ja kui Ura pastatuubi näitas, hüüatas ilveseisa: «Karramba! See on ju must kingaviks, aga mitte hambapasta. Sellepärast ongi su hambad mustad nagu tõrvatilgad. Palun, võta nüüd need,» ütles Ilveseisa pojale uut harja ja pastat andes. «Proovi uuesti hambaid pesta.»

Ura proovis pastat keelega. «Näm, näm! See on ju nii hea!» Siis pigistas ta harjale pastajoa ja hakkas hambaid pesema. See oli nii meeldiv. Ural oli mõnus tunne, umbes samasugune, nagu esimese aprilli hommikul. Talle hakkas hambapesu nii meeldima, et ilveseemal ei õnnestunud teda enam vannitoast välja saada. Ura tuli sealt välja alles siis, kui ema teatas, et tal on kapis mõned pirnõunad. Kuid veel ööselgi hiilis Ura kaks korda kikivarvul vannituppa hambaid pesema.

Sellest ajast peale peseb Ura ilusasti hambaid. Kui te peaksite kunagi juhuslikult tema hambaid nägema, siis võite ise veenduda — need on valged ja säravad nagu portselanist tassikõrvad.

«Ema, ma leidsin kadunud palli.»

«Kust sa tead, et see on kaotsi läinud!»

«Näed, see poiss teisel pool tänavat otsib seda ikka veel.»

Õpetaja: «Kes võib nimetada viis metsloomat?»

Peeter: «Lõvi nelja pojaga.»

Illustreerinud HILLAR METS

«Mis teil täna kodus teha anti?» küsib isa pojalt.

«Mitte midagi.»

«Kahju,» ohkab isa, «siis tuleb mul endal nõud puhtaks pesta.»

«Isa, osta mulle trumm!»

«Kuid sa hakkad trummi lööma ja minu tööd segama.»

«Ei, isake! Ma löön trummi siis, kui sa magad.»

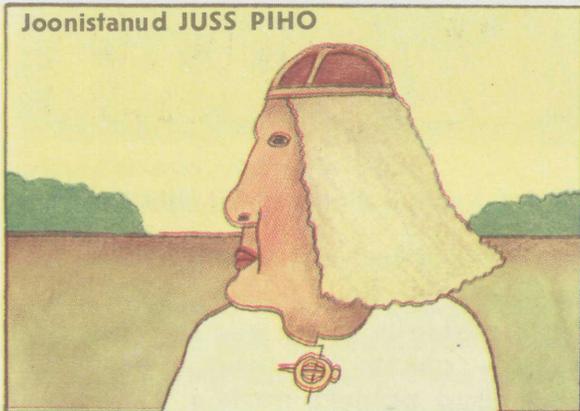
Sageli on raamatuid võrreldud elavate inimes- tega. Ka igal raamatul on oma iseloom ja saatuski. Eesti kirjanduses on erilise osa ja erilise saatusega raamatuks eepos «Kalevi- poeg».

Eepos on suur lugulaul, milles jutustatakse vägi- laste ja jumalate tegudest või tähtsatest sündmustest rahva elus.

Lugusid Kalevipojast jutustati rahvasuus juba väga ammu, arvatakse, et juba tuhande aasta eest. Möödunud sajandil elasid kaks sõpra Fr. R. Faehlmann ja Fr. R. Kreutzwald. Esimene neist hakkas koguma muistendeid Kalevipoja kohta. Varajane surm ei lasknud tal oma tööd lõpetada.

Palju aastaid tegeles Võrus arsti ametit pidav Fr. R. Kreutzwald sõbra töö jätkamisega.

Joonistanud JUSS PIHO

Kalevipoeg

Eepos sai valmis möödunud sajandi teisel poolel, mil hakkas kujunema eesti rahvus. Kreutzwald kasutas ära nii muistendid kui rahva- laulud, mis jutustasid Kalevipoja vägitegudest. Rahvalaulu eeskujul kirjutas ta ise palju värsiri- du juurde.

Trükkimisel tulid appi soomlased, esimene «Ka- levipoeg» trükiti 1862. aastal Kuopio linnas. Eepos koosneb kahekümnest lugulaulust. Neid on sul veel praegu raske lugeda. Lühikokku- võtte eeposest tegi lastekirjanik Eno Raud. Selle lugemisega peaksid juba toime tulema. Ka siin ilmuma hakkav koomiks annab sulle teada, mis vägitükkidega Kalevipoeg hakkama sai.

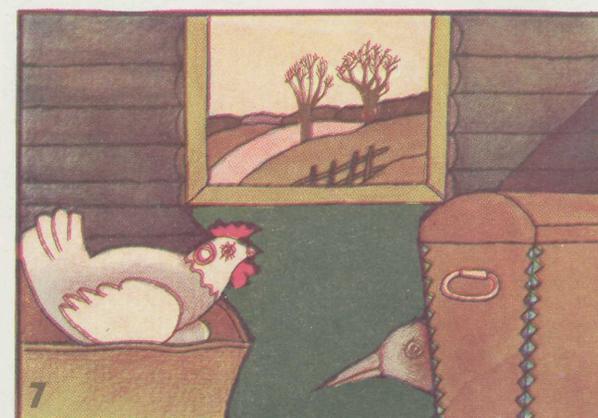
Põhja piiril Taara tammemetsa ääres kalju peal seisib Kalevite talu. Seal kasvas kolm poega.

Meesteks sirgunud, lahkusid kõik kodunt. Üks läks Venemaale ja hakkas kaupmeheks,

Läänemaal elas noor lesknaine. Karjateelt lei- dis ta kana, tedremuna ja varesepoja.

Kana ja muna pani lesknaine villavakka, varese- poja viskas kassinurka kirstu taha.

Kalevi hauale kandis Linda suure hulga raskeid kive. Seda kohta kutsutakse praegu Toompea mäeks.

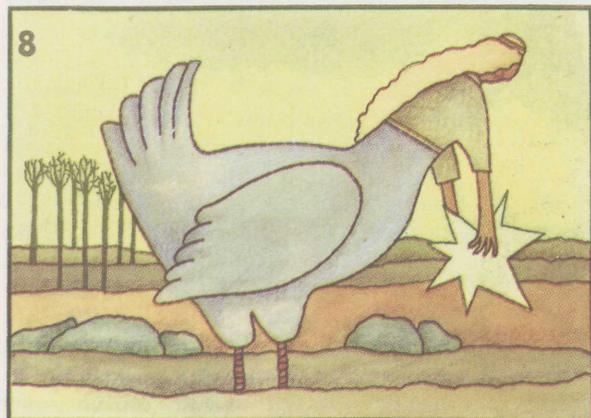
Üks raske kivi libises Linda jalge ette maha. Linda istus kurvalt kivi otsa ja valas kibedaid leinapisaraid. Ta silmaveest tekkis Ülemiste järv.

3 teisest sai Turjamaal sõjamees.

5 Kolmas lendas põhjakotkaga Viru randa ja rajas seal riigi.

8 Kanast kasvas kaunis neitsi Salme, kes läks taevatähele mehele.

9 Tedremunast sirgus teine tütar Linda.

10 Lindast sai Kalevi naine ja nad elasid kaua. Viimaks tundis Kalev surmatunni lähenemist.

13 Kurvastuse kergenduseks sündis Lindale varsti poeg. Poiss hakkas kohe vägevuse ja jõu märke näitama. Kolmekuuselt kõndis poiss juba ringi.

15 Lindal käis hulganisti kosilasi. Kuid Linda saatis kõik tagasi, ka soome tuuslari, kes lubas põlgamise eest kätte maksta. (JÄRGNEB)

Koer Lessi

Lessi ja mina olime üksi kodus. Lessi haugatas. See tähendas, et keegi on ukse taga. Seal oli ema. Lasksi me ema tuppa.

MARJE-KREET JÄRVLEPP, 6-aastane

Rambo

Minu vennal on väike kilpkonn Rambo. Ta hüüdnimi on Kilbu. Ta on väga tore. Kilpkonn elab suures lapikus kastis. Talle meeldib väga ronida ja rännata. Rambo sööb banaane ja viinamarju. Temaga peab iga päev umbes pool tundi väljas olema ja ta peab ka ujuda saama. Ükskord, kui me jalgpalli mängisime, kadus Rambo ära. Isa leidis ta lõpuks üles. Kilpkonn oli leidnud endale ühe mõnusa paiga ja sinna magama jäänud. Mõnikord on ta ka toas ära kadunud. Tal on väga head peidupaigad, näiteks kapis kingade seas.

LILI GRABBI, 8-aastane tüdruk Ameerikast

Minu koer

Mul on valge koer Marks. Marksi kõrvad on helepruunid. Marks on imelik koer. Kui jätta lauale midagi seesugust, mis talle maitseb, võtab ta hoogu, hüppab esikäppadega lauale ja haarab maiuspala endale. Kui aga kass oma toitu sööb, jookseb Marks kohale, haugatab ja kass kargab eemale. Marks sööb kohe kassi toidu ära.

MARIA SEPP Ruhnu 9-kl. Koolist

*

Helena Holst, 9-a.
Tartumaa 202427
Mehikoorma sjk. Küka
Huvialad: muusika, taskukalendrid,
postkaardid.
Saatke mulle ka oma foto!

Märt, 6-a.
Tallinn 200036
Punane 57-33
Mulle võivad kirjutada kõik 6-aastased, kes kirjutada oskavad.

KIRJASÕBRAD

Kelly, 9-a.
Rakvere 202100
Laada 45-31
Huvialad: postkaardid, kleepekad.

Kristi Petrova, 9-a.
Rakvere 292100
Tuleviku 13-28
Huvialad: taskukalendrid, lugemine,
kleebised, kommpaberid.

Kalakotka pesa.

KALAKOTKAS

Ta ilmub Eestimaa kevadtaevasse siis, kui jõgede jää lagunemas ja havid üleujutatud jõelühtadele kudemad pressivad. Ta on kaunis, heledat karva röövlind — kalakotkas. Meie kotkaste seas on kalakotkas väike, aga kui üks kotkas ilus on, siis on seda küll kalakotkas. Ta rinnaesine ja pea on valged, tiivad, seljapool ja saba aga pruunikirjud. Kalakotka kuklas on veidi pikenenud suled, samuti valged, tema silma iiris on erekollast värvi.

Seda kõike võib näha see, kes silmitses lindu lähedalt, kuid enamasti ei lase kotkad inimest endale ligi. Muidu silmame tema saledat, nurkjalt veidike tahapoole painutatud tiibadega lendu siis, kui juhtume olema kalakotka valdustes või rännuteedel. Kalakotkas on tõesti kala kotkas, sest kui näiteks konnakotkas jahib paljut muudki peale konnade, katab kalakotka toidulaua ainult kala. Just sellepärast ta veekogude kohal silma hakkabki. Kalakotka pesa, alati päris puu ladvas, asub kas kalatiikide, mõne järve või merelahe läheduses metsas või rabas, aga see võib olla ka kümme kilomeetrit kaugemal. Mõnel pool laias maailmas on juhtunud sedagi, et pesa puu puudusel lausa maapinnale on tulnud ehitada. Ja nõnda võib oksahunnik, mille tipul pesaplatvorm paikneb, kasvada aastatega õige suureks.

Kalakotkas püüab kala veest. Selleks, et libedat ja soomustega kaetud saaki kinni pidada, on ta varvastel pikad teravad konksjad küünised ja isegi ta varbad on osaliselt teravate ogadega kaetud. Sealt, kust kaob kala, kaob ka kalakotkas, nõnda ka sealt, kust raiutakse maha sobivad pesapuud. Kalakotka korteriolusid saab muidugi parandada, kui ehitada puulatvadesse pesaaluseid (kunstlikel pesaplatvormidel puudeladvus püsib nii mõnigi kotkapesa ka

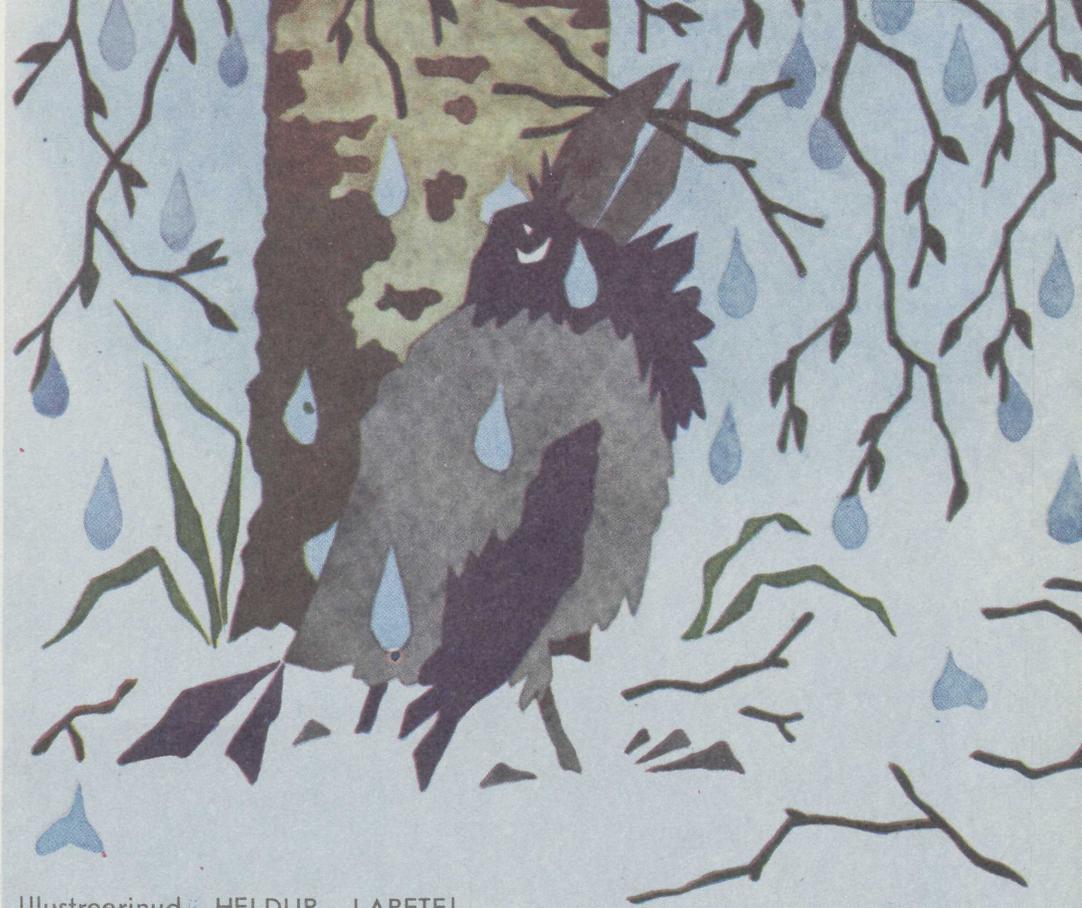

Kalakotkas.
Pildistanud PEETER ERNITS.

Eestis), aga linnu toidust juba muuga ei asenda. Kotkapaari pesaelu algab mais, siis muneb emalind oma kaks või kolm muna. Umbes kuu aja pärast hakkavad vanalinnud voorima kalavete ja pesa vahet. See voorimine kestab juulikuu lõpuni või veelgi kauem, igatahes nii kaua, kuni pojad tuule tiibadesse saavad. Tuulised suved on kalakotkale sandid suved, sest läbi alatasa virvendava veepinna näeb vee kohal saaki otsiv lind kalu ju halvasti. Niisugustel suvedel

kasvab kotkapesades tavalisest vähem poegi üles. Rännuteele asuvad kotkad enamalt jaolt septembrikuus, vahel ka veidi varem või hiljem. Nii või teisiti kannavad pikad tiivad linnu lõpuks ikka Aafrikasse. Kalakotkas on Eestis haruldane lind. Neid võib meil elada vahest kolmkümmend paari, aga pesi pole teada rohkem kui seitse. Kõik kotkad seisavad looduskaitse all. Ja mitte ainult Eestis, vaid igal pool maailmas.

FRED JÜSSI

Illustreerinud HELDUR LARETEI

Kasepuu ja kevad

AIVAR POHLAK

«KÕIK MINU LEHED KUKKUSID OKSTELT MAHA. AINSATKI EI JÄÄNUD JÄRELE,» NUUKSUS KASEPUU KÄÄREPÄEVA SULA AJAL. PISARAD TILKUSID TILK-TILK. «SEE JUHTUS SÜGISEL! SEE JUHTUS SÜGISEL! PRAEGU TULEB KEVAD, MIS SA ENAM NUTAD!» KRAAKSUS VARES, KES KASE ALL VANAL LUMEL PESAOKSI KORJAS. «NEED, MIDA MA PRAEGU NUTAN, ONGI TALVEL KÜLMUNUD PISARAD,» VASTAS KASEPUU JA TILKUS EDASI.

Kui sul on kodus pudeleid, mida poodi vastu ei võeta

võid ju nendega ometi midagi mõistlikku peale hakata. Näiteks joonistada pudelitele näod pähe. Selleks tööks sobivad ükskõik missugused värvid, mis on tuubis. Joonistada saab lihtsalt värvi pudeli peale pigistades. Suurepäraselt sobib selleks ka hambapasta. Kui viimane on pudeli peal kuivanud, saab seda vesivärvidega üle värvida. Üle värvi ettevaatlikult, vett kasuta vähe.

Joonistanud HELI VEIGEL

Pildistanud HELI VEIGEL

HIND 40 KOP
ИНДЕКС 78231

VANIM
KLAAS-
VANUSED
PÄRLID
EGIPTUSEST

800 AASTA VANUNE
KIRIKUAKEN
PRANTSUSMAALT
- KIVIRAAMIDES
VITRAAZ

EGIPTUS
N KLAASI
SÜNNIMAA
- 3500
AASTA
VANU-
NE ANUM

KLAASI-
PUHUMISE
VORM

KLAASIPUHUJA
KLAASIPIIBUGA

Liivakook ja pudel

Illustreerinud HELI VEIGEL

Kõik väikesed lapsed teevad liivakooke. Kas sa usud, et ka suured onud ja tädid armastavad liivaga mängida! Näiteks mõtlesid nad juba kuus tuhat aastat tagasi Egiptuses välja, kuidas saab liiva läbipaistvaks teha. Nad panid liiva koos sooda ja kriidiga väga kuuma ahju. Seal sulasid need ained veesarnaseks läbipaistvaks vedelikuks. Veidi jahtunud, muutus klaasimass paksemaks, umbes ema pirukataigna taoliseks. Just siis oli sellest võimalik kõiksugu huvitavaid anumaid puhuda. Nimelt puhuda — nagu seebimulle. Ainult et kõrre asemel oli klaasipuhujal pikk-pikk metalltoru ehk klaasiip.

Selleks, et teha palju ühesuguseid klaasnõusid, kasutati vorme. Vormid käisid keskelt hingedega lahti nagu raamatud — muidu

ei saaks, sealt valmis klaasnõu kätte. Tänapäeval muidugi ei jõua keegi valmis puhuda neid mudeleid, mis meil tarvis läheb. Sellepärast teevad seda nüüd hoopis masinad.

Akna- ja peegliklaasi aga ei puhuta üldse. Seda valatakse pilu vahelt õhukesteks tahvliteks. Vanasti, kui suuri klaastahvleid veei ei tehtud, koosnes aken väikestest klaasitükkidest. Läbi nende ei näinud küll eriti hästi õue, kuid see-eest olid need enamasti värvilised ja muutsid tuppa vaatava valguse vikerkaarreks. Aga kui sa praegu oma koduaknast välja vaatad, tuleta meelde, et see läbipaistev klaas on olemas tänu suurtele inimestele, kes ka liivaga mängida armastavad.

HELI VEIGEL